

Sygn. akt I C 629/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2018r.

Sąd Rejonowy Gdańsk – Północ w Gdańsku, Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Agnieszka Piotrowska

Protokolant: sekr. sąd. Szymon Cieszyński

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2018 r. w Gdańsku, na rozprawie

sprawy z powództwa M. M.

przeciwko Bankowi (...) S.A. w B.

o ustalenie

I. ustala, że umowy o kredyt gotówkowy (...) zawarte przez powoda M. M. z pozwanym Bankiem (...) SA w B. w dniu 27.08.2014r nr (...) - (...), w dniu 08.05.2015r. nr (...) - (...), w dniu 07.03.2016r. nr (...) - (...), w dniu 30.09.2016r. nr (...) - (...), w dniu 22.11.2016r. nr (...) - (...) są nieważne;

II. nakazuje ściągnąć od pozwanego Banku (...) S.A. w B. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku kwotę 784 zł (siedemset osiemdziesiąt cztery złote) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sygn. akt I C 629/16

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 13 kwietnia 2016 r. (data stempla pocztowego) powód M. M., zastępowany przez pełnomocnika (swoją matkę) – K. M., wystąpił o ustalenie, iż zawarte przez niego z pozwanym Bankiem (...) S. A. w B. umowy kredytowe nr (...) są nieważne. Powód domagał się także zasądzenia od pozwanego kosztów procesu wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód wskazał, że nie był w stanie prawidłowo ocenić konsekwencji zawartych umów i tym samym w pełni świadomie i swobodnie podjąć decyzji o ich zawarciu, z uwagi na fakt, że od wielu lat jest chory na (...), który to stan łączy się z występującymi okresowo urojeniami, halucynacjami słuchowymi i nastrojami lekowymi. Z tego powodu powód leczy się psychiatrycznie od 2000 r. W okresie zawierania wskazanych umów, miały miejsce okresy nasilenia choroby powoda. Powód – gdyby miał świadomość znaczenia i konsekwencji wynikających z umów zobowiązań – nie przyjął by ich na siebie, dysponując jedynie dochodem w postaci czasowej renty w wysokości 779,73 zł i czasowego zasiłku pielęgnacyjnego w kwocie 153 zł z tytułu znacznego stopnia niepełnosprawności.

W odpowiedzi na pozew pozwany domagał się oddalenia powództwa w całości, oraz zasądzenia od powoda na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych albo spisu kosztów (o ile zostanie złożony).

W uzasadnieniu pozwany potwierdził, że zawierał z powodem opisane w pozwie umowy, wskazał jednak, że umowy (...) zostały przez powoda całkowicie spłacone, w związku z czym powód utracił interes prawny w dochodzeniu roszczeń ich dotyczących, gdyż zgodnie z ugruntowanym w judykaturze poglądem, interes ten istnieje wówczas,

gdy uprawniony nie może uzyskać ochrony swoich praw w drodze powództwa dalej idącego np. poprzez wytoczenie powództwa przeciwegzekucyjnego bądź o zasądzenie. Ponadto pozwany wskazał, że z przedłożonej przez powoda dokumentacji medycznej nie wynika, by podpisując umowy znajdował się on w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji, gdyż z kart informacyjnych leczenia szpitalnego wynika, że powód będąc wypisywany ze szpitala wykazywał „świadomość jasną”, znajdował się „w stanie poprawy”, czy „w wyniku zastosowanego leczenia uzyskano poprawę stanu psychicznego”.

Pismem z dnia 13 grudnia 2016 r. strona powodowa wskazała, że w dniach 30 września i 22 listopada 2016 r. bank udzielił powodowi kolejnych kredytów, nadto wskazała, że postanowieniem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 8 września 2016 r. powód został częściowo ubezwłasnowolniony. Pismem z dnia 19 grudnia 2016 r. powód rozszerzył powództwo o ustalenie nieważności również tych dwóch kolejnych umów kredytowych. Pismem z dnia 5 grudnia 2017 r. pozwany uznał powództwo w tym zakresie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód M. M. zawarł z pozwanym Bankiem (...) S. A. w B. pięć umów o kredyt gotówkowy (...). Umowy zawierane były w dniach 27. 08. 2014 r. (nr (...) - (...), na kwotę 3.897,73 zł), 08. 05. 2015 r. (nr (...) - (...), na kwotę 5.319,14 zł), 07. 03. 2016 r. (nr (...) - (...), na kwotę 15.054,94 zł), 30. 09. 2016 r. (nr (...) - (...), na kwotę 23.804,34 zł) i 22. 11. 2016 r. (nr (...) - (...), na kwotę 994,47 zł). Środki z umowy nr (...) powód przeznaczył między innymi na spłatę zadłużenia wynikającego z uprzednio zawartych umów kredytowych.

/ **bezsporne**, nadto: wyciąg bankowy – k. 8, harmonogram spłat – k. 9, umowy kredytowe – k. 20-23, 28-31, 100-108, 164-168, dowody przelewów – k. 24, 32, 53/

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 8 września 2016 r., sygn. akt XV Ns (...), powód został częściowo ubezwłasnowolniony.

/ **bezsporne**, nadto: postanowienie z 8. 09. 2016 r. – k. 163/

Umowy zawarte w dniach 30. 09. 2016 r. (nr (...) - (...)) i 22. 11. 2016 r. (nr (...) - (...)) są nieważne.

/ **bezsporne** /

Zawierając umowy w dniach 27. 08. 2014 r., 08. 05. 2015 r. i 07. 03. 2016 r. powód znajdował się w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli w kwestii podjęcia kredytu w związku z wieloletnim powikłanym przebiegiem choroby psychicznej ((...)) i w związku z utrwalonymi zaburzeniami myślenia, które wystąpiły w stwierdzonej chorobie psychicznej.

/ **dowód** : opinia biegłej psychiatry – k. 149-155/

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny był między stronami w przeważającej mierze niesporny, nadto znalazł potwierdzenia w przedłożonych do akt sprawy dokumentach, których prawdziwości ani autentyczności żadna ze stron nie kwestionowała.

Sąd wziął także pod uwagę opinię biegłej – lekarza psychiatry, która to opinia została sporządzona przez osobę o odpowiednich kwalifikacjach, w sposób zrozumiały, jednoznaczny i pełny, a wskazane w niej wnioski w sposób logiczny wyprowadzono z poczynionych ustaleń. Podkreślenia wymaga, że żadna ze stron nie kwestionowała przedmiotowej opinii, ani nie wniosła do niej jakichkolwiek zastrzeżeń.

Na wstępie należy wskazać, iż pozwany uznał powództwo w części dotyczącej żądania ustalenia, iż są nieważne umowy zawarte w dniach 30. 09. 2016 r. (nr (...) - (...)) i 22. 11. 2016 r. (nr (...) - (...)). Wobec stanowiska pozwanego Sąd – na podstawie art. 213 § 2 k.p.c. – jest związany uznaniem powództwa. Kontrola sądu jest ograniczona jedynie

do przesłanek wymienionych w treści omawianego przepisu, a mianowicie związanie owo nie następuje, jeżeli uznanie jest sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierza do obejścia prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej i Administracyjnej z dnia 14 września 1983 r., III CRN 188/83). Sąd nie stwierdził jednak zaistnienia żadnej z ww. przesłanek, zwłaszcza mając na uwadze, iż przedmiotowe umowy zawarte zostały po częściowym ubezwłasnowolnieniu powoda postanowieniem Sądu Okręgowego (z dnia 8 września 2016 r.). Tym samym jedynym możliwym rozstrzygnięciem sprawy było uwzględnienie powództwa w tym zakresie.

Zdaniem Sądu powództwo zasługuje jednak na uwzględnienie również w pozostałej części.

W pierwszej kolejności Sąd uznał, iż powód ma interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. w ustaleniu nieważności objętych pozwem umów.

Interes prawny w rozumieniu przepisu art. 189 k.p.c. występuje wówczas, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, a niepewność ta powinna mieć obiektywny charakter, tj. zachodzić według rozumnej, bezstronnej oceny sytuacji, a nie charakter subiektywny, czyli wyłącznie według wewnętrznego odczucia powoda. Interes ten należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego stosunku prawnego lub prawa – w celu ochrony przed grożącym naruszeniem sfery uprawnień powoda (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1987 r., III CRN 57/87). Interes prawny w żądaniu ustalenia wyraża się w usunięciu niepewności stanu prawnego. Przedmiotowa niepewność może być implikowana w szczególności spodziewanym kwestionowaniem prawa lub stosunku prawnego. Dla ustalenia interesu prawnego niezbędne jest zatem by oczekiwane rozstrzygnięcie skutkowało między stronami jednoznacznym określeniem ich sytuacji prawnej w odniesieniu do danego prawa lub stosunku prawnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2002 r., II CKN 919/99). (...) należy rozumieć jako „potrzebę”, a „interes prawny” zaś jako „potrzebę prawną”, wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej się powód znajduje. Jeżeli z prawa przedmiotowego nie wynika, że ma on potrzebę ustalenia, wyrok ustalający jest zbyteczny. Wydanie wyroku ustalającego ma sens wtedy, gdy powstała sytuacja grożąca naruszeniem stosunku prawnego lub powstała wątpliwość co do jego istnienia. Interes prawny oznacza interes odnoszący się do stosunków prawnych, w jakich znajduje się powód, a nawet obie strony.

Pozwany, kwestionując interes prawny po stronie powoda, wskazał m. in. na fakt, iż należności z dwóch pierwszych spośród zawartych między stronami umów zostały w całości spłacone. Przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwoliło jednak na ustalenie, że większość środków na spłatę tej należności pochodziła z kolejnego zaciągniętego przez powoda u pozwanego kredytu (okoliczności tej zresztą pozwany nie kwestionował). Tym samym te dyspozycje spłat, skoro poczynione były w momencie, gdy powód pozbawiony był zdolności do świadomego lub swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli, również dotknięte są sankcją nieważności, a skoro tak, trudno mówić, by kredyty te zostały spłacone. Powód ma więc interes w dochodzeniu ustalenia nieważności także dwóch pierwszych umów, ponieważ powstał stan niepewności co do treści stosunku łączącego strony i co do wzajemnych rozliczeń, jakie powinny między stronami nastąpić (w przypadku uznania umów kredytowych za nieważne, powód winien zwrócić bankowi całość uzyskanych na tej podstawie środków, z kolei pozwany winien zwrócić powodowi wszystko to, co od niego tytułem spłat otrzymał, w tym kwoty spłacone tytułem odsetek, prowizji etc.).

Nie budziła też żadnej wątpliwości Sądu kwestia samej nieważności zawartych między stronami umów. Zgodnie z art. 82 k.c., nieważne jest bowiem oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych. To, że powód znajdował się w takim stanie w momencie zawierania przedmiotowych umów, jednoznacznie wynikało z opinii biegłej, która to opinia – jak już wskazywano – nie była przez strony kwestionowana.

Mając na względzie powyższe, działając na mocy art. 189 k.p.c. Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach Sąd orzekł w punkcie II wyroku, na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, nakazując ściągnąć od pozwanego, jako strony przegrywającej niniejsze postępowanie, na rzecz Skarbu

Państwa – Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku kwotę 784 zł (siedemset osiemdziesiąt cztery złote) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, na które złożyło się wypłacone biegłej sądowej wynagrodzenie.